

Vabariigi Valitsuse määruse
„Vabariigi Valitsuse 26. novembri 2010. a määruse nr 162
„Võru maakonna kaitsealuste parkide ja puistu piirid” muutmise”
eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla, kehtestada ala kaitsekord ja vajaduse korral kaitsekorda muuta. Eelnõukohase määrusega muudetakse Vastseliina lehisepuistu (edaspidi *puistu*) välispiiri.

Puistu paikneb Võru maakonnas Võru vallas Saarde külas ning on kaitse alla võetud Võru rajooni TSN Täitevkomitee 30. märtsi 1962. a otsusega nr 33 „Looduskaitse ja kultuurimälestiste kaitse korraldamisest Võru rajoonis”. Vabariigi Valitsuse 26. novembri 2010. a määrusega nr 162 „Võru maakonna kaitsealuste parkide ja puistu piirid” puistu piire ei muudetud, piire korrigeeriti vastavalt põhikaardile. Vabariigi Valitsuse 3. märtsi 2006. a määrusega nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri” on sätestatud, et puistu maa-alal kehtib piiranguvööndi kaitsekord nimetatud määruses esitatud erisustega.

Keskkonnaministeerium algatas väike-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmise menetluse 18. märtsi 2018. a käskkirjaga nr 1-2/18/168, mis sisaldas muu hulgas Lehise väike-konnakotka püsielupaika. Keskkonnaministri 19. aprilli 2010. a määruse nr 12 „Väike-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” muutmise eelnõu kohaselt muudetakse kaitstava loodusobjekti tüüpi, kuna puistu maa-ala liidetakse osaliselt Lehise väike-konnakotka püsielupaigaga.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna liigikaitse büroo liigikaitse peaspetsialist Selve Pitsal (tel 463 6839, e-post selve.pitsal@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud looduskaitse osakonna liigikaitse büroo juhataja Marju Erit (tel 5649 6373, e-post marju.erit@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee) ja kaardid on kontrollinud Keskkonnaagentuuri eluslooduse osakonna peaspetsialist Nele Jõessar (tel 673 6636, e-post nele.joessar@envir.ee).

2. Eelnõu sisu ja muudatuste põhjendused

LKS § 50 lõike 2 punkti 4 alusel võetakse väike-konnakotka pesa leidmisel automaatselt kaitse alla pesa ümbritsev 100 m raadiusega püsielupaik, kus kehtib LKS § 50 lõike 4 alusel sihtkaitsevööndi kaitsekord, kuid see ei ole pikaajalise ja tulemusliku kaitse (väike-konnakotka soodsa seisundi) tagamiseks piisav. „Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) kaitse tegevuskava” (edaspidi

tegevuskava)¹ kohaselt tuleb väike-konnakotka esinduslikele ja jätkusuutlikele ehk kestlikele elupaikadele tagada pikaajaline kaitse LKS § 10 lõike 2 tähenduses kaitse alla võtmise teel.

Tegevuskava kohaselt koosnevad väike-konnakotka kestlike elupaikade kaitseks moodustatavad looduslikke piire järgivad püsielupaigad sihtkaitsevööndist ja vajaduse korral piiranguvööndist.

Sihtkaitsevöönd hõlmab väike-konnakotka pesapaika ja seda ümbritsevat sobivat pesametsa vähemalt 100 m raadiuses, kuid sihtkaitsevöönd võib ulatuda pesast ka 200–300 m kaugusele – sihtkaitsevööndiga hõlmatakse kogu pesitsemiseks sobiv ühtlase vanusega pesamets, kuhu rajatakse suure tõenäosusega varupesad. Sihtkaitsevööndisse hõlmatakse ka metsad, mis on 30 aasta perspektiivis konnakotkale sobivad pesametsad. Sihtkaitsevööndisse ei hõlmata raiesmikke ja noori metsaeraldise, välja arvatud siis, kui need jäävad väikeste lankidena sihtkaitsevööndi keskele. Piiranguvööndi moodustab sihtkaitsevööndist välja jääv ala, mis jääb kuni 300 m raadiusesse väike-konnakotka pesast.

Piiranguvööndisse tsooneeritakse nooremad (alla 50 aasta vanused) või fragmenteerunud metsad (noorendikud vaheldumisi vanemate metsaosadega), et tagada eelkõige pesitsusaegne raierahu ning vältida pesametsa ümber ulatuslike lageraielankide teket, mis vähendab pesa hülgamise tõenäosust. Samuti on see oluline piisava hulga sobivate pesapuude ja kogu pesitsusala terviklikkuse tagamiseks, mis aitab kindlustada püsielupaiga püsiva asustuse.

Väike-konnakotka kaitse (soodsa seisundi tagamise) seisukohalt on püsielupaikade kaitse alla võtmine LKS § 10 lõike 2 tähenduses ning seejuures liigi elupaiganõudlust ja kohalikke tingimusi arvestades eriti oluline tüüpilistes elupaikades (väike-konnakotka jaoks pikemas perspektiivis sobivates elupaikades), kus pesa(de) säilimine ja/või ala asustamine väike-konnakotka poolt on pikemas perspektiivis tõenäoline.

Lehise väike-konnakotka püsielupaik moodustatakse I kaitsekategooriasse kuuluva väike-konnakotka isendite ja nende elupaiga kaitseks, et tagada liigi soodne seisund. Osaliselt väike-konnakotka püsielupaika tsooneeritav Vastseliina lehisepuistu maa-ala on oluline osa väike-konnakotka elupaigast ja kuna kõnealune lehisepuistu on oma väärtust kaotamas (puistu on hooldamata, osa lehiseid on kuivanud, puistus leidub palju lamapuitu ja risu) ning väike-konnakotka elupaik on olulisema looduskaitse väärtusega, siis on põhjendatud väike-konnakotkale olulise ala arvamine püsielupaiga koosseisu. Määruse muutmise eesmärgiga ei kaasne puistusse kuuluva maa-ala kaitse alt välja arvamist, muutub vaid kaitstava loodusobjekti tüüp ja täpsustub kaitsekord. Vastseliina lehisepuistust arvatakse 6,9 ha Lehise väike-konnakotka püsielupaiga sihtkaitsevööndisse ja 1,15 ha piiranguvööndisse. Püsielupaiga sihtkaitsevööndis lehisepuistu säilib, püsielupaiga piiranguvööndi majandamisel seab püsielupaiga valitseja aegjärksetele ja häilraietele tingimuseks säilitada raiete käigus elujõulised lehised. Püsielupaigas on võimalik kohaldada optimaalse suurusega alal just väike-konnakotka kaitseks vajalikke ja kohaseid piiranguid (nt pesitsusrahu tagamise eesmärgil kehtestatavad ajalised raiepiirangud piiranguvööndis ning inimeste viibimise keeld 15. märtsist 31. augustini sihtkaitsevööndis), mida näiteks parkide ja puistute kaitsekord ei võimalda.

---

¹ Keskkonnaamet, 2018. Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) kaitse tegevuskava (kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 26. märtsi 2018. a käskkirjaga nr 1-1/18/138).

Eelnõu kohaselt tehakse määruses järgmised muudatused. Esimeses normitehnilises märkuses ei kajastata maakatastri andmete seisuga „seisuga aprill 2010”, kuna see ei ole ajakohane. Puistu kaardi koostamisel on võetud aluseks maakatastri andmed seisuga jaanuar 2018. Määruse lisas asendatakse „Lisa Vastseliina lehisepuistu” kaart, kus on esitatud muudetud välispiiriga puistu. Muid määruse nr 162 sätteid ei ole põhjust muuta.

3. Kaitstava loodusobjekti välispiir

Varem määrusega kaitse alla võetud puistu pindala oli 19,69 ha ning see paiknes kogu ulatuses Misso metskond 43 (katastritunnus 87401:001:0247) katastriüksusel. Määruse eelnõu kohaselt on puistu pindala 11,32 ha (kogu ulatuses riigimaal). Puistu põhjaosa liideti Lehise väike-konnakotka püsielupaigaga 8,05 ha ulatuses (sellest 6,9 ha jääb väike-konnakotka püsielupaiga sihtkaitsevööndisse ja 1,15 ha piiranguvööndisse) ning mujal korrigeeriti puistu välispiiri.

Puistu välispiir piirneb põhjaosas Lehise väike-konnakotka püsielupaiga välispiiriga, ülejäänud osas kulgeb välispiir mööda sihtide servi nii, et sihid jäävad puistust välja.

4. Menetluse kirjeldus

Keskkonnaamet on teavitanud kõiki menetlusosalisi kaitse-eeskirjast tulenevatest piirangutest kirja teel. 11.08.2017 ja 15.08.2017 on menetlusosalistele välja saadetud kaks teavituskirja. Kaasamise käigus ei esitatud Lehise väike-konnakotka püsielupaiga moodustamise, välispiiri, tsoneringu ega kaitsekorra kohta vastuväiteid, küsimusi ega põhjendatud ettepanekuid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi. Vastseliina lehisepuistu ei kuulu Natura 2000 võrgustiku alade koosseisu.

6. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Vastseliina lehisepuistu on juba kaitse all, määruse eelnõu kohaselt väheneb puistu pindala 8,05 ha (kogu ulatuses riigimaal), mis arvatakse väike-konnakotka püsielupaika. Seega puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Looduskaitsepiirangute kehtestamisel lähtutakse loodusväärtustest ja nende asukohast. Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Keskkonnaametile teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude muutumine. Kuna Vastseliina lehisepuistut ei arvata kaitse alt välja, ei suurene kohaliku omavalitsuse (Võru vald) maamaksutulu.

Samamoodi ei suurene Riigimetsa Majandamise Keskuse (edaspidi *RMK*) puidukasutuse tulu.

Kuna Lehise väike-konnakotka püsielupaik on suurem kui Vastseliina lehisepuistust ja ringikujulisest väike-konnakotka püsielupaigast määrusega kinnitavate piiridega püsielupaika arvata ala, väheneb kokkuvõttes Võru valla maamaksutulu ja *RMK* puidukasutuse tulu. Vastavad arvutused on esitatud väike-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmise ja kaitse-eeskirja muutmise määruse seletuskirjas.

Püsielupaiga valitsemiseks ja kaitse korraldamiseks vajalikud kulutused on kavandatud Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti eelarves.

Vajalike vahendite lisataotlust menetletakse üldises korras riigieelarve koostamise protsessis kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja arvestades eelarvelisi võimalusi. Riigieelarve strateegia perioodi jooksul kulude maht oluliselt ei muutu.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

9. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastasid eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.